

Spiritualiteetti globaalina ilmiönä – vai sittenkin spirituaaliteetin globaaleja trendejä?

Jyri Komulainen
11.2.2024

KIRKON TUTKIMUS JA KOULUTUS[†]

Tämän luennon käsikirjoitus

- Nostan isoja uskontoihin liittyviä kehityskulkuja ja ilmiöitä, jotka heijastelevat myös erilaisia "spiritualiteetteja"
- Konkretisoin maisemaa joidenkin lukemieni kirjojen kautta
- Pohdintaa pitkän matkaa: miten esimerkit ilmenevät Suomessa?

N.B. Suurin osa maailman spiritualiteeteista perinteistä: perustana kosminen uskonnollisuus, jonka päälle erilaiset metakosmiset perinteet

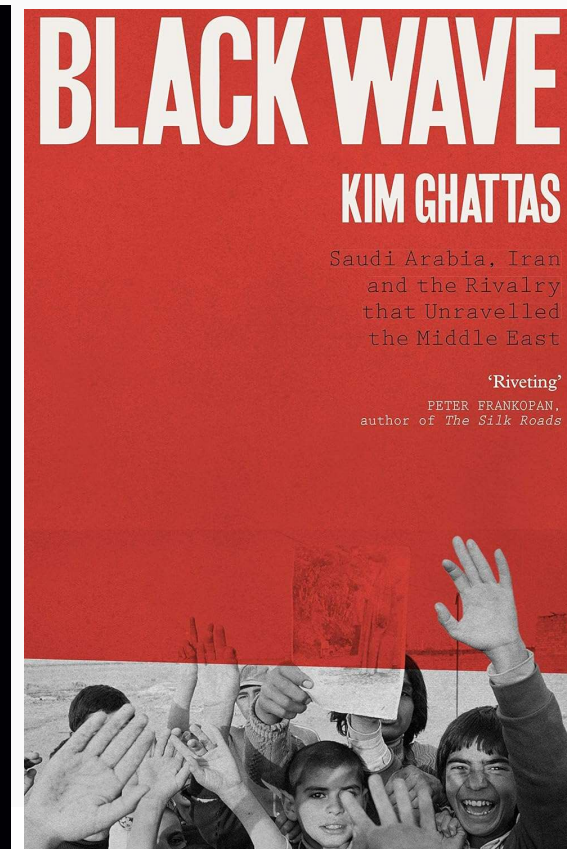
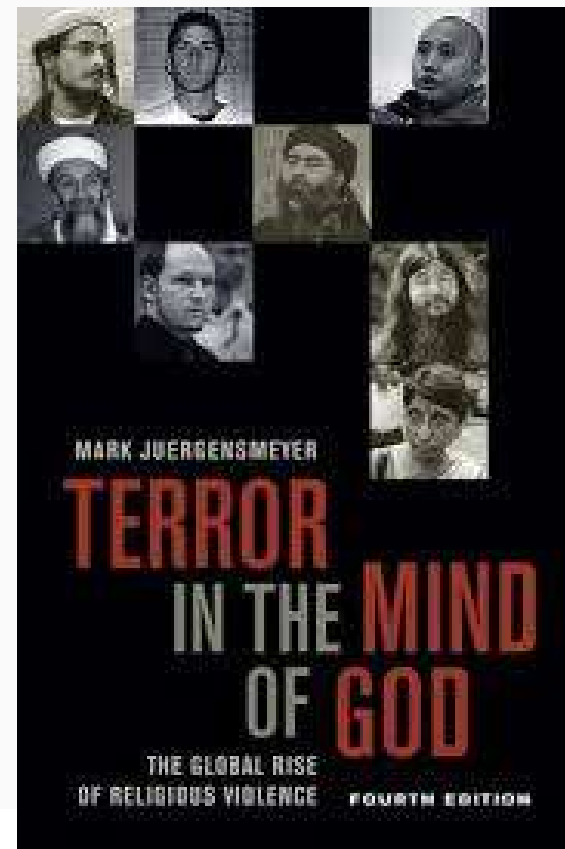

Pätee myös
kristinuskoon:
*gratia non tollit
naturam sed perficit* –
periaate
eli inkulturaatio,
kontekstuaalisuus
etc. tämän päivän
teologiassa
(vrt. silti
protestanttisuus)

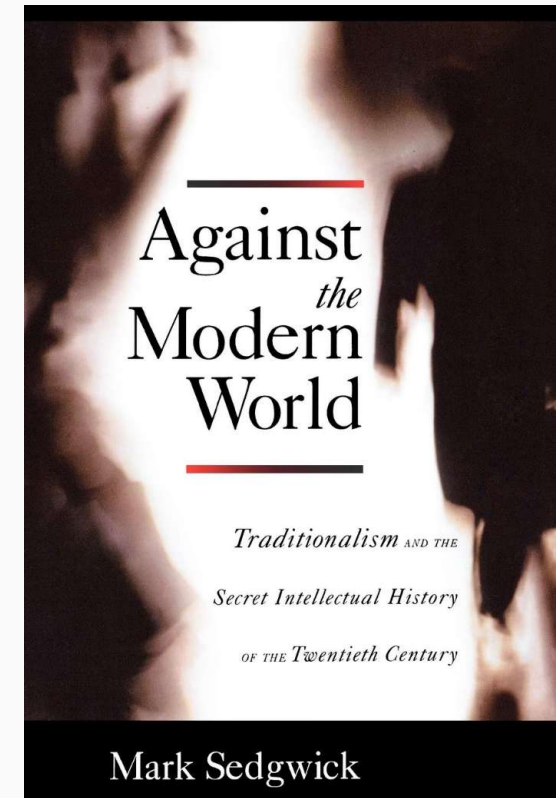
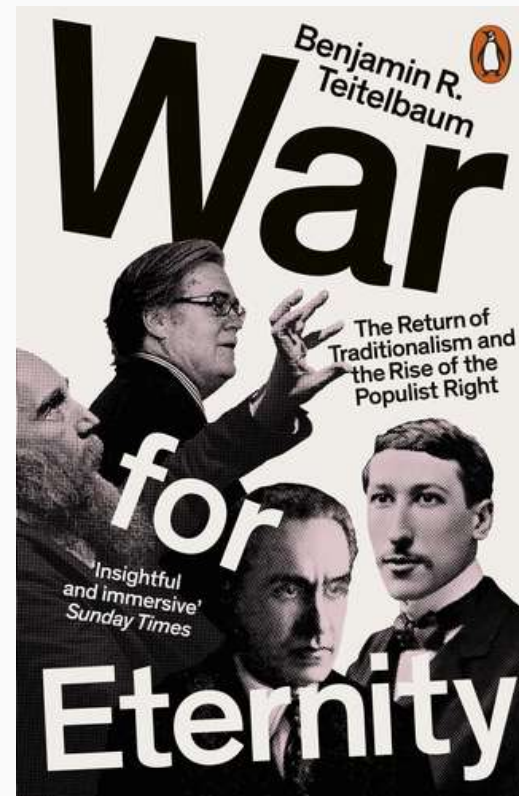
(1) Poliittisen fundamentalismin nousu – jopa väkivalta

- Fundamentalismien nousu 1970-ja 1980 -lukujen taitteesta
- Uskontojen kaappaaminen?
- Näkyy erityisesti islamilaisessa maailmassa, mutta koskettaa kaikkia uskontoja
- Maahanmuuttajien parissa voimistava tekijä irtautuminen perinteisen uskonnollisuuden infrastruktuurista (esim. wahhabismin suosio)

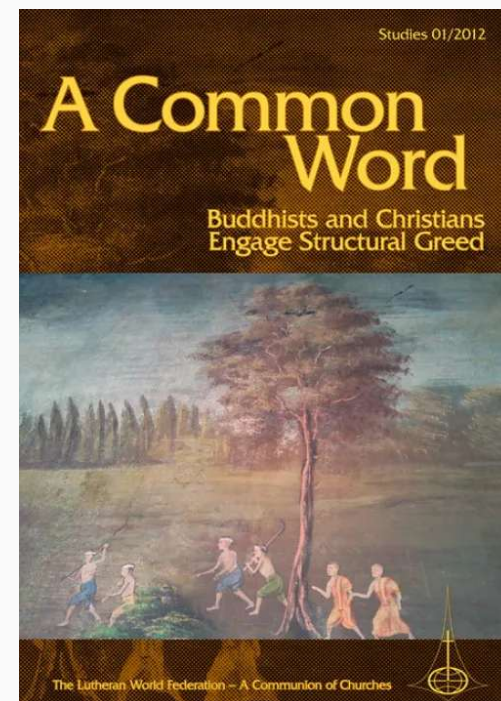
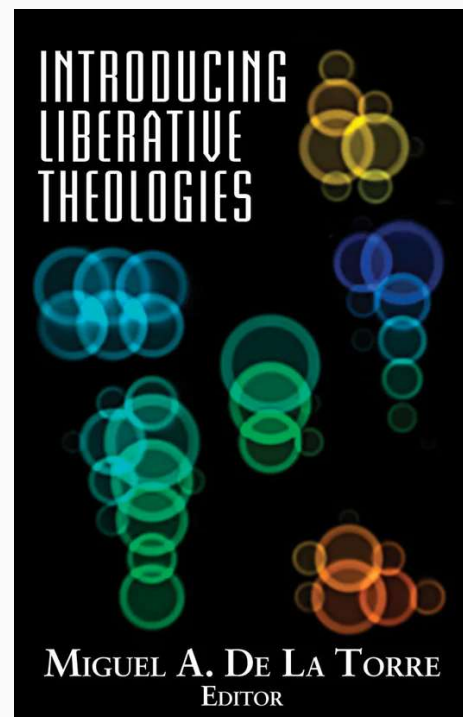

N.B. Traditionalismi aatehistorian marginaalisena henkisenä virtauksena, joka ruokkii äärioikeistolaista ajattelua ja toimintaa

- Lähtökohtana ranskalainen esoteerikko ja suufi René Guénon (1866–1951), myös italialainen Julius Evola (1898–1974)
- Perennialismi: uskonnot traditionaalisten arvojen "säiliönä" (kristinuskosta keskiajan katolisuus)
- Initiaation merkitys, siksi traditionalismia kanavoitunut suufilaisiksi veljeskunniksi
- Monia muotoja metafyyysisestä poliittiseen, myös suhtautuminen islamiin eroaa
- Steve Bannon (Trump) ja Aleksandr Dugin (Putin), myös Olavo de Carvalho (Bolsonaro)
- Suomessa Kiuas-kustannus ja verkkolehti Sarastus

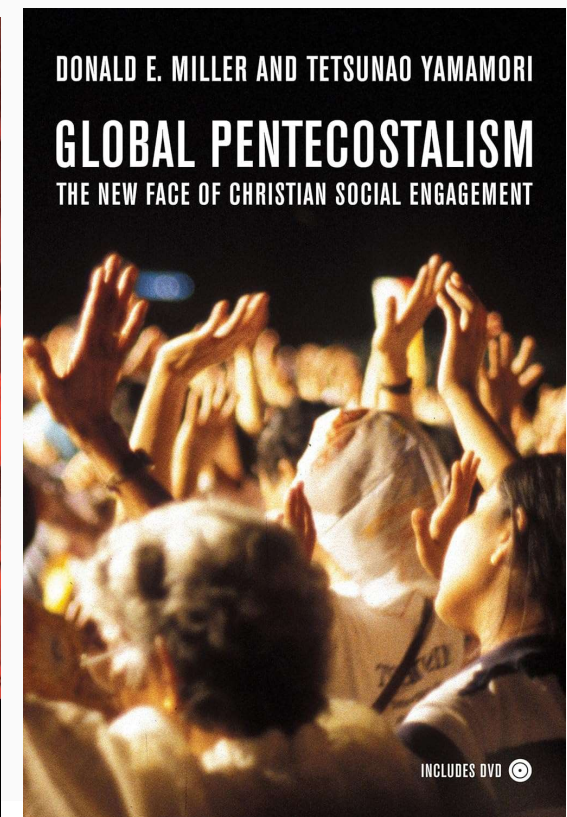
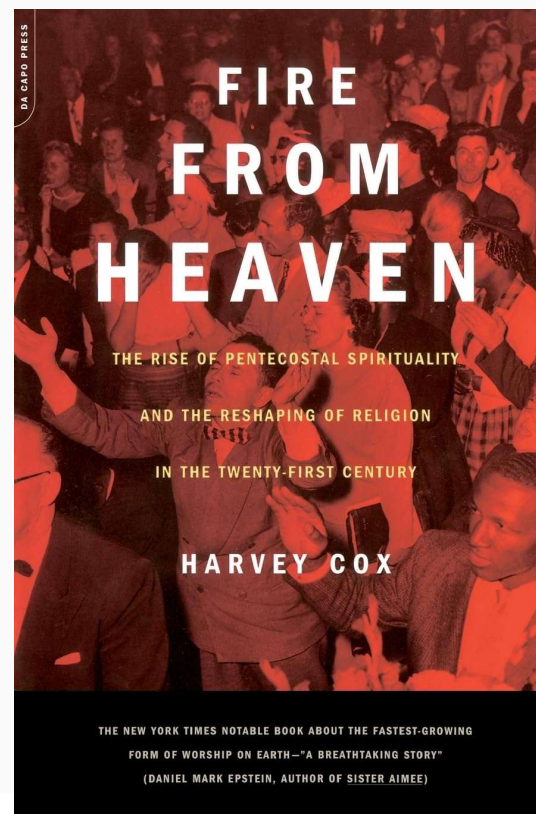

(2) Progressiiviset spiritualiteetit ja uskontodialogi yhteisenä pyhiinvaelluksena kohti Jumalan valtakuntaa

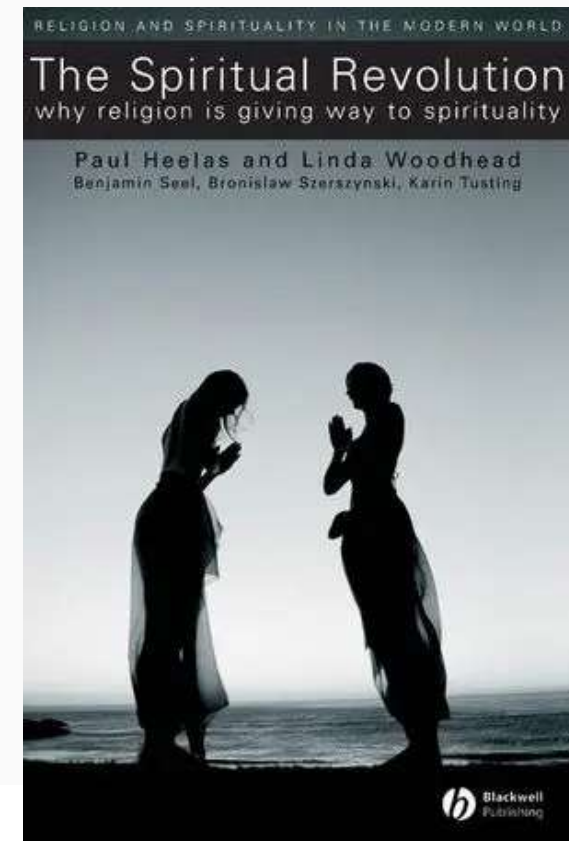
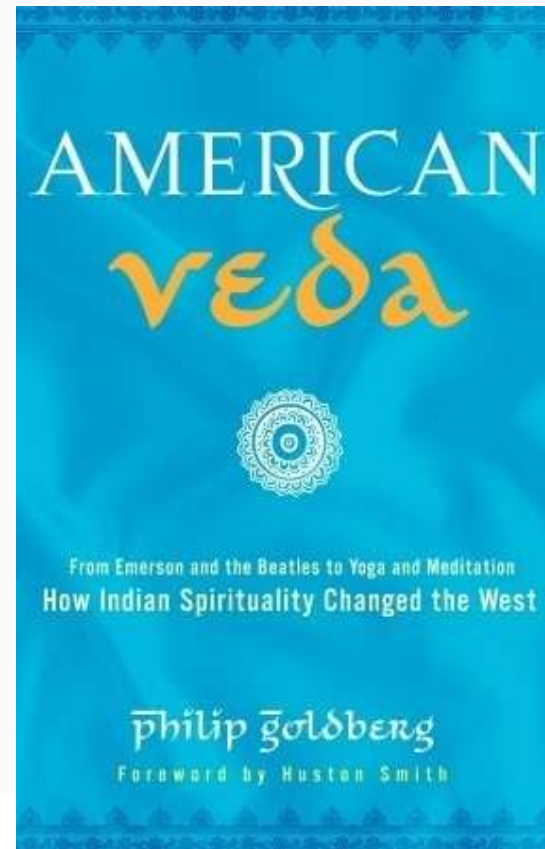
(3) Karismaattisuus

- Jopa 600 miljoonaa helluntailais-karismaattista kristittyä?
- Kehollista ja usein progressiivista verrattuna esim. fundamentalismiin
- Viime vuosien kehitys silti joissakin helluntailais-karismaattisissa piireissä: taipumusta paitsi konservatiivisiin uskontulkintoihin myös autoritääristen hallintojen tukemiseen ja jopa salaliittojen suosimiseen (esim. koronakriisin yhteydessä)?

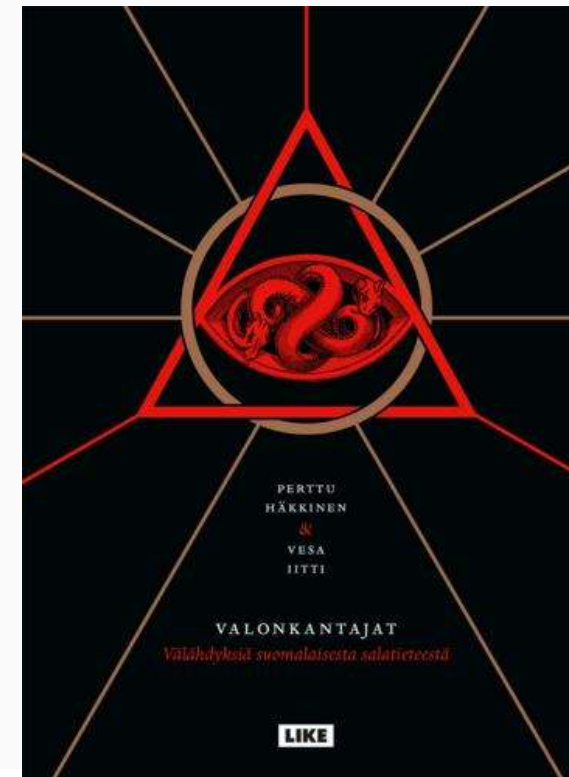
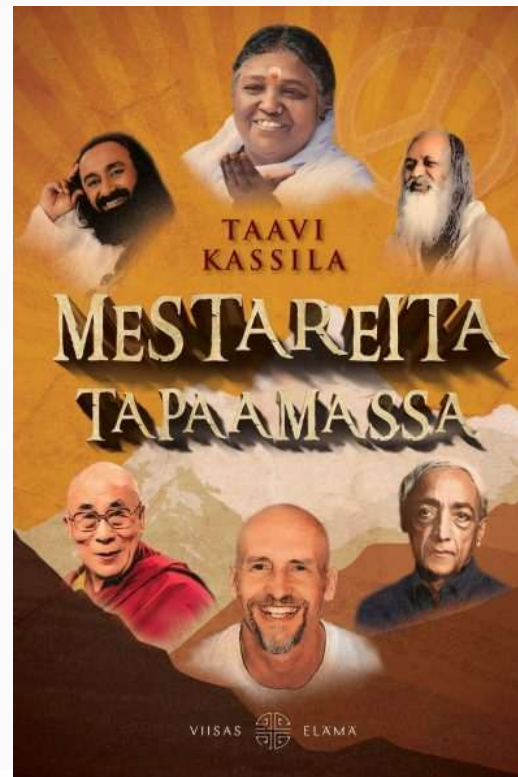
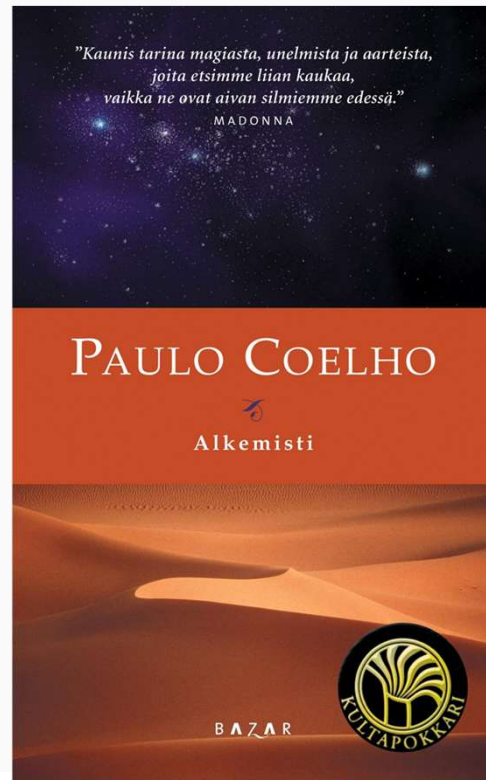
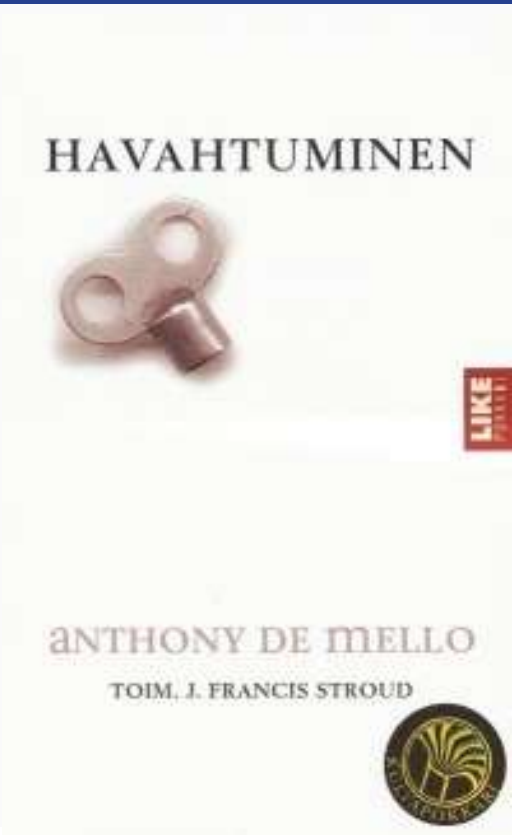

(4) Henkisyys

- Länsimainen esoteria ja Aasian “valaistumisuskonnot” sekä näiden sekoittuminen uushenkisessä kentässä
- “The massive subjective turn of modern culture” (Charles Taylor)
- The Re-Enchantment of the West (Christopher H. Partridge)
- The Easternisation of the West (Colin Campbell):
 - “--- the abandonment of the traditional Western conception of the divine as transcendent and personal and its replacement by a view of the divine as immanent and essentially impersonal.”
 - “--- the fundamentally Eastern vision of mankind as merely part of the great interconnected web of sentient life.”

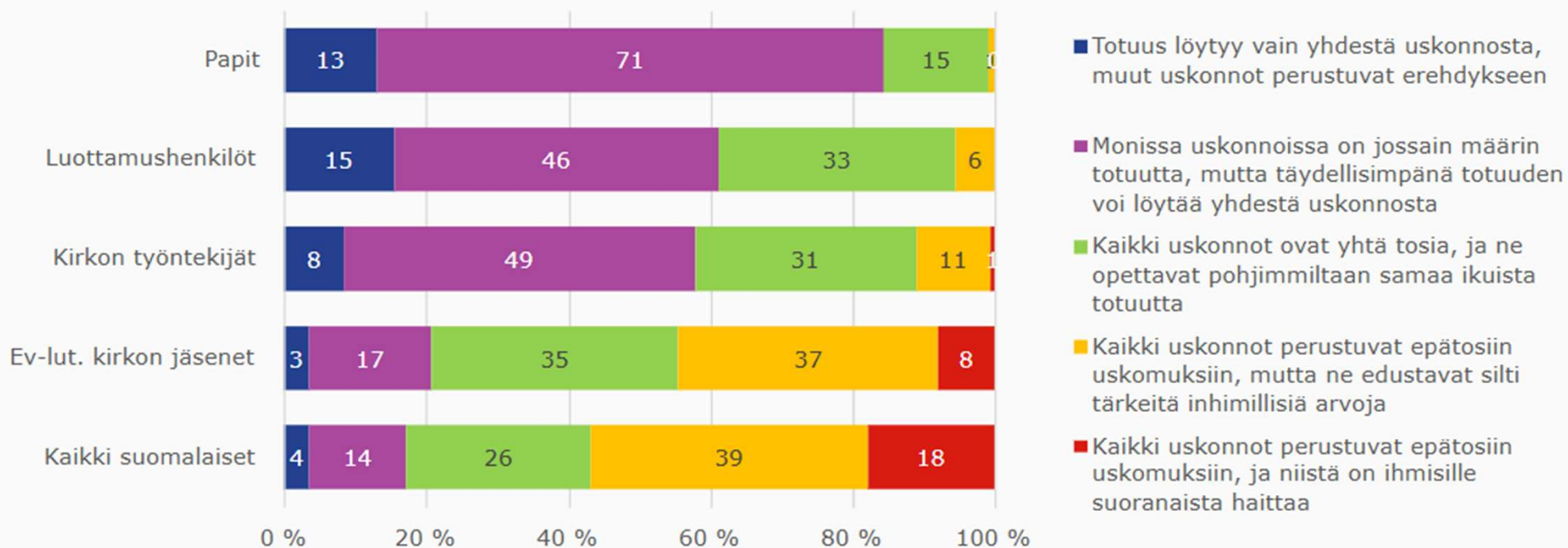
Miten etenkin viimeisin näkyy Suomessa?

Ev.lut. kirkon työntekijöiden, luottamushenkilöiden, jäsenten sekä kaikkien suomalaisten käsitys uskontojen totuudesta.

Kirkon työntekijäkysely 2024 (N = 1 327), Seurakuntien luottamushenkilökysely 2024 (N = 562) ja Gallup Ecclesiastica 2024 (N = 3 656) (Huom! EOS-vastaukset poistettu)

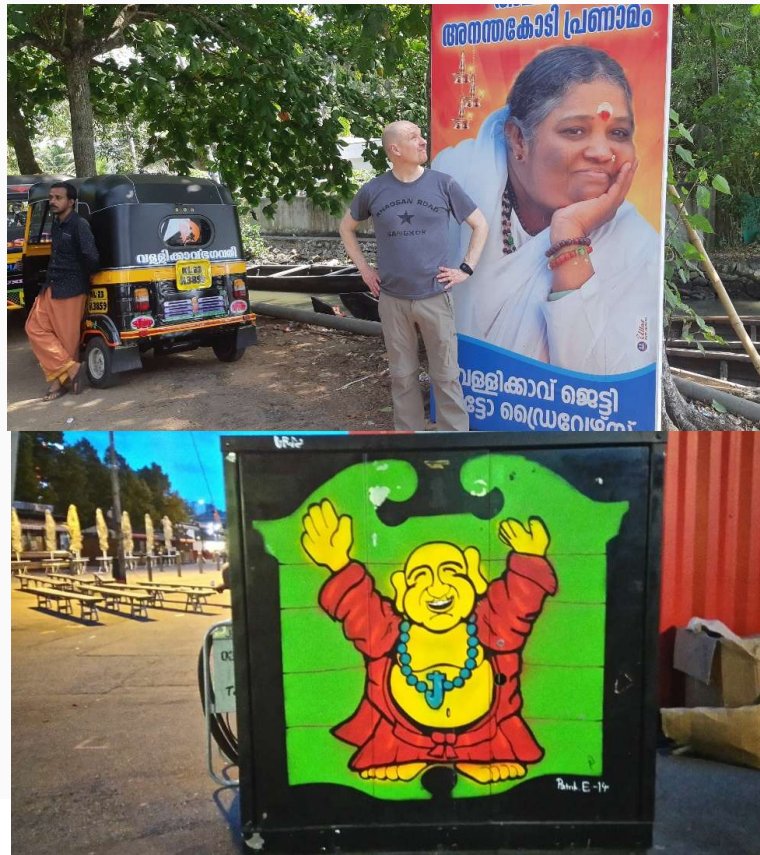
"Monet uskonnot väittävät tuovansa esiin syviä ja merkityksellisiä totuuksia Jumalasta ja elämän tarkoituksesta. Mikä seuraavista väittämistä vastaa parhaiten käsitystäsi uskontojen opetuksista?"

Mitä tämä merkitsee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kannalta ja miten kirkon pitäisi 'vastata'?

- *I am spritual, not religious:* kirkko ei voi lähestyä dogmatiikka/instituutio edellä
- UT:ssä tarttumapintoja 'henkisyyteen':
 - Kristus "todellinen valo, joka valaisee jokaisen ihmisen" (Joh. 1:9)
 - Tien kulkeminen: "--- oli opetettu Herran tie --- ja perehdyttivät hänet tarkemmin Jumalan tiehen." (Ap.t. 18:25-26)
 - Kosminen kristologia ja viisausteologia: "--- ja saavuttaisivat rikkaimman ja syvimmän tiedon: tulisivat tuntemaan Jumalan salaisuuden, Kristuksen, jossa kaikki viisauden ja tiedon aarteet ovat kätkettyinä." (Kol. 2:2-3)
- Vaatiiko aika uusia spiritualiteetin muotoja?

KIRKON TUTKIMUS JA KOULUTUS[†]

Myös kriittinen näkökulma tarpeen dialogissa

- Vaihtoehtoinen henkisyys usein privatisoitua, jopa markkinoiden mekanismeille alistettua
- > Onko idän viisaustraditioita tuotteistettu? Tulkittu länsimaisen kulutusyhteiskunnan logiikan kautta?
- Autenttinen kristillinen spiritualiteetti kääntää katseen egosta ja siksi sisältää aina sosiaalieettisen ulottuvuuden.
- > Tämä näkökulma nostettava esille dialogissa idän perinteiden kanssa, sillä näissäkin sosiaalieettisiä ulottuvuuksia, jotka usein länsimaissa typistetty.

Kiitos
kuuntelemisesta!

